

آن بودند.

تونیس در خانواده ای ثروتمند نزدیک به شلسویگ- هولشتاین تحت قیومیت دانمارک متولد شد. او در دانشگاه های ینا، بن، لایپزیگ، برلین و توینیگن به تحصیل پرداخت. در سال 1877 دکترای خود را با ارائه رساله ای درباره واحه سیوا (Oase Siwa) به زبان لاتین به دست آورد. در سال 1881 دانشیار دانشگاه کیل شد. به دلیل علاقه به اعتصاب کارگران بارانداز هامبورگ در سال 1896 حکومت پروس او را به عنوان یک سوسیالیست معرفی کرد و پیشرفت او در دانشگاه را کند ساخت. او سرانجام در سال 1913 کرسی جامعه شناسی را برای سه سال به دست آورد. در سال 1921 به عنوان استاد ممتاز انتخاب شد و در سال 1933 حکومت نازی او را به دلیل انتشار مطالب انتقادی علیه حکومت از میدان بیرون راند. تونیس سه سال بعد در سال 1936 در کیل بدرود حیات گفت. آثار او مشتمل بر بیش از 900 نوشته در زمینه های فلسفه، آمار و جامعه شناسی است و به موضوعات گوناگونی چون دگرگونی های اجتماعی، خودکشی، جنایت، فناوری و افکار عمومی می پردازد.

تونیس در جامعه شناسی خود از رویکرد روان شناختی از خلال دو گونه اراده استفاده می کند: اراده ارگانیک، به معنای اراده بودن، اراده بنیادین، موثق بودن؛ و اراده اندیشمندانه به معنای انتخاب، تصمیم گیری، اختیار. این مفاهیم به او اجازه توضیح گذار فرد از اجتماعی به سمت جامعه را می دهد.

از نظر او اراده ارگانیک در بدو شکل زندگی اجتماعی اشتراکی قرار دارد. این اراده نوعی خصوصیت رفتار افرادی است که در اجتماع زندگی می کنند، و با دلبستگی، عاطفه فرد نسبت به خانواده (پیوند نسبی)، دهکده و کسانی که در آن زندگی می کنند (پیوند دوستی) و عملکردهای مرسوم و دینی موجود در آن مشخص می شود. شکل زندگی اجتماعی جامعه ای نیز فراورده اراده اندیشمندانه است، به بیان دیگر نتیجه تفکر بشر است. برخلاف اخلاق مشترک که سیمان اجتماع است، تفکر، گوناگون است. هر فرد تفکر خود را دارد. بنا براین هر فرد وارد رقابتی به خصوص اجتماعی و اقتصادی با دیگری می شود. از این رو افراد در نوعی گسترش فردگردایی شرکت می کنند. از نظر تونیس پیشرفت شهرسازی تطوردهنده اجتماعی به سمت جامعه بوده و اقدامات اقتصادی که مشخص کننده جامعه عصر خود و انگیزه جستجوی سود فردی است، جامعه را به سوی از دست رفتن می کشد.

تونیس به روند تاریخی ای ارزش می بخشد که در گذار اتحاد به اجتماع (اجتماعات خانوادگی)، مجتمع به اجتماع (اصناف، کلیساها)، و بعد مجتمع به جامعه (جوامع فردگرا) همکاری داشت و سرانجام به تبدیل اتحاد به جامعه (جوامعی که از طریق اقدامات مربوط به باز توزیع، همانند برای نمونه بیکاری، مبادرت به باز خلق نوعی شبه "اجتمع" کردند) انجامید. اما نقیض اجتماع- جامعه نزد تونیس چیزی بیش از یک روند ساده تاریخی است: این دو عنصر همانند دو عامل تلقی می شوند و نه دیگر به عنوان دو متغیر. بنابراین تونیس طاییه دار استفاده گونه شناختی از مفاهیم اجتماعی و جامعه است: در واقع او از طریق این دو عنصر، با هدف تسهیل طبقه بندی و تحلیل پدیده های جامعه شناختی پیچیده تر، طبقات ظاهری همگنی خلق می کند.

تونیس و زیمیل به عنوان پدران جامعه شناسی ساختاری (مطالعات کاربردی، در سطح فرد و میان کنش ها) به شمار می روند. آورد تونیس برای جامعه شناسی ساختاری در نگاه اول چیزی کمتر از زیمیل به نظر می رسد، زیرا این سهیم بودن که در اصل از رسته مفهومی یا قلمی است، به نسبت ویژگی کاربردی جامعه شناسی ساختاری کمتر به چشم می آید. از نظر برخی، تونیس در جامعه شناسی سه سطح را به رسمیت می شناخت که از ملموس تر به انتزاعی تر می رسید: جامعه نگاری (جمع آوری داده ها و شیوه های مطالعه میدانی)، مطالعه تجربی مشکلات خاص و تحلیل نظری (ساخت و روشن ساختن نظریه ها، و مفهوم بندی این نظریه ها در زاویه ای کنونی). البته رابطه او با سطح انتزاعی تر به این معنا نیست که او اهمیت بیشتری برای آن قائل بود، بلکه موضوع کاملاً یک انتخاب، و یک جذبه کاملاً شخصی بود.

تونیس که فرمانبردار ویرانی پیوند اجتماعی وابسته به افزایش فردگرایی بود، در گستالت با نویسندهای قرن هفدهم و هجدهم قرار داشت که به ارزش دادن به دولت، حقوق اداری، تجارت و صنعت می پرداختند. کارهای او که مشکل اجتماع را در مرکز صحنه علوم اجتماعی قرار می داد، در واقع تاثیری مهم بر مباحثات و نظریات جامعه شناختی داشت که در پایان قرن نوزدهم پیدا شد.

گونه شناسی تونیس را در ویرانی پیوند اجتماعی وابسته به افزایش فردگرایی بود، در گستالت کشاورزی آلمان شرقی، البته ویراستفاده از واژه هایی متفاوت از اجتماعی سازی، و جامعه ای کردن ترجیح می داد، واژگانی که تفاوت های ریزتری از مفاهیم جامعه و اجتماعی را در نظر می گرفت، بیشتر از میان کنش های میان افراد برمی خاست تا از ساختارهای اجتماعی ثابت. اما در نهایت واژگان مورد استفاده، با تصویر تقسیم میان فرهنگ ها

(روابط عاطفی، معنوی) و تمدن (روابط منطقی، علمی، هوشمندانه)، اقتدار سنتی و منطقی، همان بیان پندار تونیس بود. نیز نظر او درباره افول تاریخ به حساب منطقی شدن به پندار تونیس می پیوست. جامعه شناسی ساختاری همچنین از مفاهیم تونیز بهره گرفته و آن را به پایه مطالعات میان کنش میان افراد و اشکال اجتماعی مشتق از آن تبدیل کرده. زیمبل که یکی از مهم ترین سهیمان این نوع جامعه شناسی است مطالعات خود را بر پدیده های "میکرو-سکوپی" (برای نمونه راز، دوستی، اطاعت، درستی، اعتماد) و روابط میان شمار محدودی از افراد استوار کرده است. تاثیر تونیس را می توان در شماری از آثار او برای نمونه جستاری درباره عضویت گروهی یافت که در آن زیمبل از نماد اجتماع و جامعه استفاده می کند، او این کار را از طریق خاطرنشان کردن تضاد میان جامعه قرون وسطایی (که در آن عضویت، فرد را جذب کرده و در ارتباط با اجتماعات پیرامون گروه تعلق او قرار می دهد) و مدرن (که در آن از دست دادن ویژگی قطعی عضویت، احساس فردیت او را غنی می سازد) انجام می دهد.

زیمبل در کارهای خود به کانونی شدن بر جستجوی تاثیرات پنهان در سطحی فردی از روندی می پردازد که تونیس آن را آشکار ساخته، البته با همان گونه شناسی خاص تونیز. سایر نویسندگان آلمانی عضو جامعه شناسی ساختاری، نیز همین رشته را می توان یافت: فیرکانت (Vierkant) از طریق شاخه ای جدید در جامعه شناسی با نام پدیده شناسی، به ادغام پندار تونیز و زیمبل مبادرت ورزید که بر اساس آن، امر اجتماعی، نتیجه کنش های متقابله (یک بار دیگر از همان گونه شناسی استفاده می کند) است. لیت (Litt) که به جریان مشابهی تعلق دارد در اثر خود فرد و اجتماع از نظریه ای حمایت می کند مبنی بر آن که جامعه در احاطه اجتماع قرار دارد، چه اجتماعی بر جامعه اعمال اثر می کند. این تاثیر را می توان تا در نزد جامعه شناسان آنگلوساکسون متعلق به جامعه شناسی ناب نیز یافت، و در وهله نخست در تاسیس جامعه شناسی انگلیس. نیز در کسانی چون ادوارد وسترمارک (Westermarck) که به نقیض عقل و احساس می پردازد، گیدینگ (Giddings) در مطالعه خود بر سه گونه کنش اجتماعی (انگیزشی، سنتی و منطقی)، مید (Mead) و کولی (Cooley) که به سطح میکرو- جامعه شناسی تعلق خاطر دارند، تطورگرایانی چون هوبهاؤس (Hobhouse) یا سامنر مین (Sumner Maine) در آن سوی اقیانوس، نیز وارد (Ward) که به ظهور مجامع تخصصی شده حین گذار جامعه سنتی به مدرن می پردازد.

در این میان به هیچ رو نمی توان نویسندگان آلمانی که از تونیس تاثیر پذیرفته اند را از قلم انداخت: شمالن باخ (Schmalenbach) که با افزودن لیگ به تکمیل دسته های تونیس می پردازد، گروهی که به خاطر ویژگی منطقی در برابر اجتماعی قرار می گیرد اما بر پایه غریزی و احساسی استوار است، گایگر (Geiger) که او نیز گروه را به دسته بندی تونیس می افزاید، نیز در میان جامعه شناسان معاصر آلمان برای نمونه، گروه مکتب فرانکفورت که به نقد حقوق طبیعی و عقل میراث عصر روشنفکری روی می آورد (که در صورتی که این عقل اخیر به سرمایه داری بحران بیانجامد، از نظر آنان نقدی لازم است).

البته تاثیر تونیس از چارچوب بحث های معرفت شناختی جامعه شناسی فراتر می رود. او با کارهای انتقادی و دارای تعصب خویش، جامعه شناسانی با هر عقیده ای را تحت تاثیر قرار داده، کسانی که می توانسته اند به خصوص دارای حساسیت ها و دیدگاه هایی متفاوت باشند. شاهد این کلیت و نیز قدرت ساخت را می توان در آثار دورکیم مشاهده کرد، چراکه می توان تونیس را تا اندازه ای مسؤول تطور نتیجه گیری های او دانست. از سوی دیگر پندار تقسیم میان جامعه و اجتماع تنها کار تونیس نیست. علاقمندی دوباره به این موضوع با مرحله ای از تاریخ جامعه شناسی مرتبط است که در آن، تونیز بی تردید نقشی برتر داشته، اما تنها کنشگر موجود نبوده است. او از هابس، مارکس و انگلس، هگل، ماینه (Maine)، گیرکه (Gierke)، مایتلند (Maitland) و برخی دیگر تاثیر پذیرفته است.

آثار فردیناند تونیس

• De Jove Ammone questionum specimen, Tübingen 1877

• Gemeinschaft und Gesellschaft. Abhandlung des Communismus und des Socialismus als empirischer Culturformen, [1887], ab 2. Aufl. 1912 mit dem Untertitel Grundbegriffe der reinen Soziologie, zahlreiche Auflagen, zuletzt Wiss. Buchgesellschaft, Darmstadt 2005

• Der Nietzsche-Kultus, [1897] 2005, Tönnies-Forum, Jg. 14, H. 1

• Schiller als Zeitbürger und Politiker, Buchverlag der Hilfe, Berlin-Schöneberg 1905 (in: Ferdinand

;(Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 7, S. 3–59)

;(Strafrechtsreform, Pan, Berlin 1905 (Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 7, S. 61–118 •

Eugenik (über: Galton, Francis: Restrictions in marriage. Studies in national eugenics, Eugenics as a factor in religion. Followed by an abstract of an earlier memoir "eugenics: its definition); In: Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich; Band 29 (1905), S. [1089–1106][23]

Philosophische Terminologie in psychologisch-soziologischer Ansicht, Thomas, Leipzig 1906 (in: •

;(Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 7, S. 119–250)

Die Sitte, Rütten & Loening, Frankfurt am Main 1909 •

Die soziale Frage, 1907, zuletzt: Die soziale Frage bis zum Weltkriege, Vorwort: Cornelius Bickel, •

Walter de Gruyter, Berlin/New York 1989

Thomas Hobbes, der Mann und der Denker, 1910 •

Der englische Staat und der deutsche Staat, Karl Curtius, Berlin 1917 (in: Ferdinand Tönnies •

;(Gesamtausgabe, Bd. 10)

Weltkrieg und Völkerrecht, S. Fischer Verlag, Berlin 1917 (in: Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. •

;(10)

Theodor Storm. Zum 14. September 1917. Gedenkblätter, Karl Curtius, Berlin 1917, (in: Ferdinand •

;(Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 10)

;Marx. Leben und Lehre, Jena 1921 •

Kritik der öffentlichen Meinung [Erstausgabe 1922; fehlerhaftes Faksimile Saarbrücken: VDM Verlag •

(Dr. Müller, 2006, 583 S.], 2002 (in: Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 14)

Ferdinand Tönnies, Kiel; in: Die Philosophie der Gegenwart in Selbstdarstellungen. Hg. Raymund •

Schmidt. Leipzig 1922; ²1923, Band III, S. 203–242

Macht und Wert der Öffentlichen Meinung; in: Die Diaskuren. Jahrbuch für Geisteswissenschaften, •

;2 (1923) 1, S. 72–99

Soziologische Studien und Kritiken, 3 Bde., Jena 1924, 1926, 1929: 374 S., 457 S., 475 S. (in: •

Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 15); bes. Der Begriff der Gemeinschaft; in: Bd. 2, 1926, S. •

;268–276

Die Öffentliche Meinung in Deutschland in ihren jüngsten Phasen; in: Die Böttcherstraße, 1 (1928) •

1, S. 36–42

Einleitung; in: Reichshandbuch der deutschen Gesellschaft. Das Handbuch der Persönlichkeiten in •

Wort und Bild. Berlin: Deutscher Wirtschaftsverlag, 1930. 2 Bände. Mit Tausenden von Portraits im Text, •

[.2124 S.[unpag

Einführung in die Soziologie, Stuttgart: Enke, 1931, 328 S.; 2., unveränderte Auflage ebda., •

XXVII/328 S. [fehlerhaftes Faksimile der EA: Edition Classic, VDM Verlag Dr. Müller, Saarbrücken 2006, •

[ISBN 3-86550-600-3]

Mein Verhältnis zur Soziologie; in: Richard Thurnwald, Hg., Soziologie von heute. Ein Symposium der •

;Zeitschrift für Völkerpsychologie und Soziologie, Leipzig: C.L. Hirschfeld, 1932, S. 103–122

(Geist der Neuzeit, 1935 (in: Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 22, S. 3–223 •

Ferdinand Tönnies, Friedrich Paulsen. Briefwechsel 1876–1908, hgg. von Olaf Klose, Eduard Georg •

Jacoby und Irma Fischer, Hirt, Kiel 1961 (Veröffentlichungen der Schleswig-Holsteinischen •

.(Universitätsgesellschaft, N.F., 27

Die Tatsache des Wollens, aus dem Nachlass hgg. von Jürgen Zander, Duncker & Humblot, Berlin •

.1982

Ferdinand Tönnies, Harald Höffding: Briefwechsel, hgg. u. komm. von Cornelius Bickel und Rolf •

.(Fechner, Duncker & Humblot, Berlin 1989, ISBN 3-428-06773-8 (Beiträge zur Sozialforschung, Bd. 4
:Als thematische Sammelwerke erschienen ferner
Soziologische Schriften 1891–1905, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien 2008, 341 •
..S

Schriften und Rezensionen zur Anthropologie, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien •
.2009, 463 S

Schriften zu Friedrich von Schiller (mit einem Essay von Josef Winkler), hgg. von Rolf Fechner, •
.Profil-Verlag, München/Wien 2009, 97 S

Schriften und Rezensionen zur Religion, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien 2010, •
.402 S

.Geist der Neuzeit, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien 2010, 252 S •

.Schriften zur Staatswissenschaft, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien 2010, 499 S •

Schriften zum Hamburger Hafenarbeiterstreik, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien •
.2011, 271 S

منبع: ویکی پدیای آلمانی

<http://anthropology.ir/node/12650>

<http://anthropology.ir/node/11128>

<http://anthropology.ir/node/10956>

http://anthropology.ir/node/10888

http://anthropology.ir/node/10282

دoust و همکار گرامی

چنانکه از مطالب و مقالات منتشر شده به وسیله «انسان شناسی و فرهنگ» بهره می برد و انتشار آزاد آنها را مفید می دانید، وقت کنید که برای تداوم کار این سایت و خدمات دیگر مرکز انسان شناسی و فرهنگ، در کنار همکاری علمی، نیاز به کمک مالی همکاران و علاقمندان وجود دارد. برای اطلاع از چگونگی کمک رسانی و اقدام در این جهت خبر زیر را بخوانید

[\(http://anthropology.ir/node/11294](http://anthropology.ir/node/11294)

<https://www.addtoany.com/share#url=http%3A%2F%2Fanthropology.ir%2Farticle%2F13833&title=%D9%85%D8%AA%D9%81%DA%A9%D8%B1%D8%A7%D9%86%20%D8%A2%D9%84%D9%85%D8%A7%D9%86%3A%D9%81%D8%B1%D8%AF%DB%8C%D9%86%D8%A7%D9%86%D8%AF%20%D8%AA%D9%88%D9%86%DB%8C%D8%B3%20>

دoust و همکار گرامی

چنانکه از فعالیت های داوطلبانه انجمن «انسان شناسی و فرهنگ» و مطالب منتشر شده در سایت آن بهره می برد و انتشار آزاد این اطلاعات و استمرار این فعالیت ها را مفید می دانید، لطفا در نظر داشته باشید که در کنار همکاری علمی، نیاز به کمک مالی همکاران و علاقمندان نیز وجود دارد.